

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

2. avgust - 15. avgust 2024. godine

Sloboda izražavanja

Vlasnik KTV-a ponovo na meti policije

Danijel Radić, vlasnik zrenjaninskog KTV-a, i dalje je izložen pritiscima od strane policije. Na društvenim mrežama objavljen je video snimak na kojem se vidi da policija testira Radića na prisustvo narkotika. To je već treći put da je novinar podvrgnut testiranju u prethodnih nekoliko meseci, iako rezultati ni jednom nisu bili pozitivni. Radić je i prethodne godine bio izložen pritiscima od strane lokalne policije, dok mu je prilikom jednog zaustavljanja policajac saopštio da su “dobili naredbu i da se pazi do izbora jer je ovo privatna država i privatna policija”. Prošlog meseca su protiv glavnog i odgovornog urednika KTV-a i drugih lica, ministar informisanja i Regulatorno telo za elektronske medije (REM) pokrenuli proceduru za utvrđivanje mogućeg postojanja odgovornosti zbog emitovanja medijskog sadržaja, odnosno zbog gostovanja novinara Srđana Škora čije su izjave mediji bliski vlasti protumačili kao pretnje predsedniku i njegovoj porodici. Pritisak kojem je KTV izložen ukazuje na ugroženost slobode medija i izražavanja u Srbiji, kojom su naročito pogođeni manji, lokalni mediji.

Brnabić etiketira medije i novinarska udruženja

Predsednica Narodne skupštine Ana Brnabić, nastavlja da targetira nezavisne medije i novinarska udruženja optužujući ih za “kreiranje haosa”. Napad na nezavisne i profesionalne medije dolazi zbog nezadovoljstva vlasti njihovim izveštavanjem o ekološkim protestima i problemu iskopavanja litijuma. Teške optužbe na račun medija dolaze u nedelji nakon što je Nezavisno udruženje novinara Srbije objavilo podatak da je od početka godine u Srbiji zabeleženo 84 napada na novinare/ke. “Primetno je da su kampanje koje vode režimski mediji i (ne)vladine organizacije u sinergiji sa funkcionerima vlasti intenzivnije”, saopštili su iz NUNS-a.

Aktivisti privedeni zbog transparenta

Trojica aktivista pokreta Kreni-promeni privedeni su zbog toga što su na dočeku sportista ispred Skupštine grada razvili transparent na kojem je pisalo “nećete kopati”. Kao razlog privođenja aktivista, policija je navela da je to urađeno jer su držali transparent koji nije u skladu sa događajem. Ipak, pravi razlog je to što vlast pokušava da, na svaki mogući način, uguši kritičke glasove koji se suprotstavljaju rudarenju litijuma u Srbiji. Privođenje zbog transparenta gušenje je slobode izražavanja i nastavak je represije koja se sprovodi nad građanima/kama.

Pretnje smrću zbog teksta

Saradniku pri Institutu ekonomskih nauka u Beogradu, Aleksandru Matkoviću, upućeno je više pretnji smrću nakon što je objavljen tekst o litijumu koji je napisao za portal Danas. Danima unazad se oni koji se protive iskopavanju litijuma nalaze na meti hajki. Pored njih i oni koji samo izveštavaju o protestima protiv Rio Tinta trpe pritiske najvišeg nivoa vlasti. Tako su se međunarodna novinarska udruženja oglasila i pozvala predsednika Vučića i vlasti u Srbiji da se uzdrže "od ovog eklatantnog obrasca uznemiravanja novinara i medija zbog kritičkog izveštavanja".

Sloboda okupljanja

Hapšenja nakon protesta protiv Rio Tinta

U subotu, 10. avgusta u Beogradu, održan je skup protiv namere iskopavanja litijuma u dolini Jadra. Skup je organizovao Savez ekoloških organizacija Srbije, kao vrhunac skupova koji se nedeljama unazad održavaju širom zemlje protiv kompanije Rio Tinto i protiv odluke o ukidanju uredbe Vlade Srbije o zabrani iskopavanja litijuma. Danima pre protesta, aktivisti/kinje su bili izloženi kampanji širenja dezinformacija i laži koje su plasirali visoki funkcioneri vlasti. Na dan protesta, aktivisti udruženja "Ne damo Jadar", Zlatko Kokanović i Nebojša Petković, pozvani su na informativni razgovor u Bezbednosno informativnu agenciju gde su upozoreni da će snositi posledice u slučaju blokada. Dan nakon protesta uhapšena su trojica mladih aktivista ali ne zbog blokada, već zbog navodnog napada na zaposlenu prorežimskog medija "Informer". Naime, prilikom blokade Železničke stanice Prokop, okupljeni su izviždali zaposlenu "Informeru" koja je snimala uključanje sa protesta. Mladi aktivisti su postavili transparente i sendvič ispred nje koje je ona pokušala da otkloni. Iako je na snimku moguće videti šta se zaista dogodilo, tužilaštvo je aktiviste ekspresno osudilo za delo "vređanje i napad na novinarku", iako se jasno vidi da je ona ta koja je fizički nasrnula na aktiviste. Aktivisti su osuđeni na kazne zatvora: Ivan Bjelić na 40 dana, a Nikola Ristić i Jevđenije Julijan Dimitrijević na 30 dana. Aktivisti su istoga dana sprovedeni u zatvor, ali su nakon jakog pritiska javnosti pušteni u utorak, 13. avgusta, kada je presuda ukinuta. Zatvorske kazne zbog navodnog napada, samo su rezultat danima vođene kampanje protiv ekoloških aktivista/kinja. Njihovo hapšenje i zatvaranje pokušaj je zastrašivanja i obeshrabrivanja građana/ki od daljeg učešća u protestima. Za razliku od aktivista, osoba koja se automobilom zaletela u okupljene građane/ke na protestu, i tom prilikom teže povredila jednog muškarac i još dve osobe, još nije ni identifikovana. Danima nakon protesta u Beogradu, na informativne razgovore pozivani su ekološki aktivisti širom Srbije. Branko Ivković saslušan je u policiji u Valjevu gde je okrivljen za krivično delo izazivanje panike i nereda. Zbog učešća u protestu ekoloških organizacija saslušan je i Dragan Simović iz Srednje Dobrinje. Govorniku sa protestu u Užicu određen je pritvor u trajanju od 30 dana. Ministar policije, najavio je krivične prijave protiv učesnika/ca blokada, premijer zemlje nazvao je protestante "raspalom bandom", a ministar građevinarstva "huliganima". Ogroman broj ljudi koji je zainteresovan za ovu temu i izašao na ulice kako bi se usprotivio projektu kompanije Rio Tinto očigledno je zabrinuo vlast koja je rešila da se obračuna sa političkim protivnicima svim sredstvima, a hapšenja i privođenja za cilj imaju samo zastrašivanje i gušenje daljih vidova pobune. Hapšenje aktivista napad je i na sve građane/ke Srbije i na osnovne slobode u našoj zemlji, a odraz su autoritarog režima koji ne preza od upotrebe sve represivnijih metoda vladanja.

Sloboda udruživanja

Produžen pritvor Novici Antiću

Novici Antiću, bivšem predsedniku Vojnog sindikata Srbije (VSS), kao i Predragu Jevtiću, nekadašnjem generalnom sekretaru sindikata, produžen je pritvor u trajanju od 6 meseci. Antić i Jevtić terete se za proneveru novca koji pripada VSS, a u pritvoru su od kraja februara, dok branioci optuženih tvrde da je reč o političkom progonu nepodobnih vođa sindikata. U periodu od kada su nekadašnje vođe sindikata uhapšene, došlo je do “razbijanja ovog do tada reprezentativnog sindikata koji je sa nekadašnjih 7.500 članova sveden na statističku grešku”, navodi Antić u otvorenom pismu.

Pritisци na mlade ekološke aktiviste/kinje

U istom danu, dvojica mladih aktivista privedeni su na informativne razgovore nakon što su držali govore na ekološkim protestima. Aktivista grupe “SviĀe”, Ivan Bjelić, zadržan je u policiji u Gornjem Milanovcu gde je najpre došao kako bi dao izjavu zbog toga što ga je na protestu verbalno napao muškarac. Nakon davanja izjave, Bjelića su zadržali u policijskoj stanici zbog toga što je, kako su mu saopštili, za njim raspisana potraga zbog objave na instagramu u kojoj je “obavestio ljude da je Ustavni sud vladinu uredbu o stopiranju projekta Jadar proglasio neustavnom”. Aktivista je nakon sat i po vremena pušten iz policije. U Novom Sadu, inspektori su na informativni razgovor priveli aktivistu grupe Stav, Branislava Đorđevića, dan nakon što je govorio na protestu protiv otvaranja rudnika litijuma kompanije Rio Tinto. Nad mladim aktivistima pritisak su vršili i drugi organi javne vlasti. Tako je na adresu firme Nikole Ristića, aktiviste grupe “SviĀe”, poslata inspekcija. Ristić se ranije nalazio i na meti organizovane tabloidne hajke. Naročito zabrinjava što se u targetiranje uključuju i najviši državni funkcioneri te je tako premijer Srbije Miloš Vučević u objavi na X platformi vređao aktivistkinju grupe Stav Milu Pajić i optužio je da radi na “rušenju države” i da “najgore iznosi na račun srpskog naroda i naše otadžbine”. Ovakav nasilnički rečnik najdirektnije ugrožava bezbednost studentkinje, koja je zbog svog aktivizma više puta bila izložena i fizičkim napadima. Premijer Vučević, kao javni funkcioner, mora da snosi odgovornost za reči koje javno izgovara, a kojima crta metu na čelo mladoj aktivistkinji. Svi ovi napadi dolaze u trenutku kada se održavaju protesti protiv iskopavanja litijuma širom Srbije, a jedini cilj ovih pritisaka je da se obeshrabre građani/ke koji su izlaze na ulice u ogromnom broju. Na protestima protiv Rio Tinta učešće sve više uzimaju i građani/ke koji su inače apolitični, što pokazuje važnost teme zdravlja građana/ki i životne sredine koja je pokrenula lavinu i veću angažovanost ljudi u društveno-političkom životu.